

HE HUIHUINGA EKARA.

(Na APIRANA T. NGATA. M.A., LL.B.)

Tenei kua rongu ake i nga korero o te pakanga e hau mai ra i Haina, me te whatitiri e tuki ana ki nga wahi katoa o te ao. He pakanga nui te pakanga a te Ingarahi raua ko te Poa ki tetahi ahua titiro, ehara i te mea mo te putanga o te toa o tetahi o tetahi, mo nga hua ranei ki a Ingarangi o tana raupatu, engari mo te ohonga o te ngakau o Ingarangi me ana tamariki i hohoro ai te whakakotahi kia whaiti tona whanau ki te hapai tahi i tona mana me ana tikanga.

Otira ko tenei pakanga ka huaranga mai nei ki Haina he nui ake, he maha ana toronga e pa ai ki ia iwi, ki ia iwi o te ao.

E mahara ana au mo te kupu o Nga Karapiture e mea ra, "Ko te wahi i te tupapaku, ko reira nga ekara hui ai." Tohungia ake e te ngakau ko Haina te tupapaku, ko nga iwi nunui ka hui nei ki te takitaki i o ratou mate i te kohuru a te Hainamana me ki he ekara. E tino tika ai tenei tautapa me whakaaro ake ki nga tohu o nga iwi nunui o te ao nei. Ko te Wiwi he ekara tona tohu, he pera ano to te Tiamana, to Ruhia, to Marikena, to Ahitiria. Na mo te tupapaku nei, ko Haina te tino tupapaku o roto i nga iwi, ka tata tenei ki te 700 ana tau e moe ana. Ko ana tikanga mo nga whakahaere o te ture, o te tinari tangata, o te whenua, o te whakapono, i whakapumautia i taua wa kihai hoki i whakakorikoria a taea noatia mai nga ra i whakaeke ai nga iwi o Uropi, e kua nei he pakeha, ki ona rohe. I whakamatau nga iwi nunui o Uropi, ara o te hauauru, ki te whakakorikori i nga tikanga o Haina, i nga tikanga kua takoto maro ra mo nga whakatupuranga maha noa atu, i nga tikanga e hapainga ana e te whia rau e rima tekau miriona (450,000,000) tangata, o te iwi kotahi, o te whakapono kotahi. Ka tutaki he ahua whakapono ki tetahi ahua whakapono, ka whakaeke he kai-kauwhau o te Rongo Pai o ia hahi o ia hahi, o ia iwi o ia iwi, tace, wahine, ki te whenua o te Hainamana, e wehewehe ana i runga i te ahua o o ratou hahi, otira e kotahi ana i runga i te whai kia kite te Hainamana i te marama i te tika, o te Rongo Pai o Ihu Karaiti. Ka maha nga tukinotanga i nga kai-kauwhau o te Rongo Pai, nga whakatanga, nga kohurutanga: ka tokomaha o te hunga tapu, o te hunga manawanui, kua tuku i o ratou tinana hei whakabere, hei whakawairaka i nga tabataba awa

o Haina, kia tupu ai te whakapono tika a muri ake nei, a te wa e pai ai te Atua ki te whakangawari i nga ngakau o nga iwi e noho nei i roto i te pouritanga.

Ka tutaki he ahua kawanatanga ki tetahi ahua kawanatanga, he ahua ture ki te ahua ture, he huarahi mahi moni ki te huarahi mahi moni, me era atu tikanga huhua a nga iwi, ka pipiri ka papatu. E mea atu ana nga iwi o te hauauru "Mahia he huarahi rerewe, he tima, he manaua, he ope hoia, he pu, kia penei i a nga iwi pakeha: tahuri mai ki te hokohoko i a koutou taonga ki nga iwi e hiabhi mai nei, a ma koutou e whakawhiti ki nga taonga papai o waho nei. Titiro mai ki te ahua o te ao inaianei, e mea ana nga iwi kia kotahi, e toro nei ona waea kawhe korero i raro i te moana, i runga i te mata o te whenua, me te tatua e whitik: ana i te ao: nga rerewe e wharoro ra i nga hiwi, i nga mania: nga tima e whakawhitiwhiti nei i nga moana, e whakakotahi ana i nga tikanga a nga iwi kia whai i te ture kotahi, kia takoto i runga i te kaupapa kotahi."

He pono he hori kau te hora i te kuperaga i te tirohanga a tetahi manu. I tahangei te takoto atu o nga kupu whakapaipai a nga iwi. He ngakau mure e ano to te Hainamana ki te titiro mai, e kinakitia ara te aroha ki a ia ki te ngakau apo, ki te whakaparabako, ko nga take i whakakorapaina e a ratou mahi puhakehae. I tonoa e nga iwi kia whakapuaratia nga awa me nga taone o te taha marena ki nga tima ki nga kai heko tanga, a he mea whawhai ra ano i puare ai. Na ka matatau haere te Hainamana ki te pai o nga tikanga o te hauauru, ki te puta o nga hiabhi mahi moni i raro i nga ture pakeha, ka timata tona kurapa, tona tere haere ki nga whenua o waho. He aha te kupu mai a nga iwi? Ka tutakina mai nga huarahi ki era whenua, ka meatia ma te utu ra ano a te Hainamana i tetahi moni nui ki nga kawanatanga o nga iwi ka ahei ai ia te u ki uta ki o ratou whenua. Ko te take nui he wehi, a he whakaparabako: he wehi i te mohi tanga ki to te Hainamana ahua, he tangata puku mahi, e taea ana e ia nga mahi korero nei e ta'a e te pakeha, he iti te kai me te mo i e pau i nga hiabhi o tona tinana, a mehua ka tauwhainga raua ko te kai mahi pakeha e kore tenei e ora i a ia, he ngawari mo tana u'u e tono ai, he kore noa e wetiwei mai i te paru me era atu mea e whakahaehae ana i te pakeha. Na, he whakaparabako: he whakaparabako mo te paru o te Hainamana, mo te rere ke noa iho o